

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 366. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm9193.pdf (tilgået 18. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

367 Historien var naturligtvis ikke Hollændernes Sag, og naar man undtager Hugo Groots latinske Fortælling om den spanske Krig, er neppe nogen anden Historie-Bog værd at nævne, thi Pontans og Meursii Fortjenester af Dannemarks Historie ere alt og snart vurderede, og den yngre Spanheims Kirkehistorie, som Holland end ikke kan tilegne sig, er kun Samlinger til den. Imidlertid er det Kirke-Historien, som baade for disse, og andre Samlinger, især til Pave-Krøniken, skylder Holland Tak, thi et Folk, der ei engang fik en nogenlunde fuldstændig Krønike om sig selv, kunde umulig tænke paa Verdens-Historien. Med den Bemærkning, at et Selskab, der ikke udgjør et Folk 3: er ikke Eet i Aanden, med Nødvendighed er aldeles uhistorisk, vil vi vende os til Hollands høieste Videnskabelighed, nemlig Sprog-Dyrkningen, og paa Veien dvæle et Øieblik ved ham der var sin Tids hollandske Vidunder, og har været en af det attende Aarhundredes berømte Kjepheste paa dets Reise til Bloksbjerg; den navnkundige Hugo Grotius. Han var født i Delft, *1583. og gjaldt allerede i sine Drengaar for lærd, blev tidlig Statsmand, men faldt som Tilhænger af Oligarchiet og Arminianernes Beskytter for Moriz, blev siden svensk Gesandt i Paris, og døde aftakket i Rostok. *1645. Hvad Religionen angik, da havde han sin for sig selv, og af hans Skrifter skal man have ondt ved at kjende den, thi snart skrev han mod Socinianerne og snart nærmede han sig dem, snart gjorde han Nadveren til ingen Ting, og snart billigede han Catholikernes Mening saavel om den, som alle de andre Sacramenter; snart vilde han bevise Christendommens Sandhed af det Gamle Testamentes Spaadomme, og snart søgte han at afbevise deres Tilværelse paa de klareste Steder. Dog, naar man samler og overveier Alt, seer man vel, at Troen var ham i Grunden ligegyldig, saa han forsvarede den kun, ligesom det siden blev Skik, for at vise sin Lærdom og Styrke i Apologetiken, Bibelen var ham en smuk moralsk Bog, som gav en lærd Mand god Leilighed til at øve sin Kundskab og Kløgt, og som man, i Nødsfald, kunde sætte en Voxnæse paa, Kirken var ham i Holland en Stats-Indretning, der, som enhver anden, skulde lystre den verdslige Øvrighed, men hvad den var ham i Paris, da han forsvarede dens chatolske Skikkelse, skal man ikke let kunne sige. Det Sidste fraregnet, er det da ligefrem, at han; som ogsaa drev paa en uindskrænket Tolerance undtagen mod sine personlige Uvenner, maatte blive *canoniseret* istedenfor Bibelen i det attende Aarhundrede, men man kan ikke heller fortænke det syttende og nittende Aarhundredes Christne i, at de forkaste slig Overtroe med alt andet Papisterie, lade den hellige Grotius ligge, og finde at Ordet staaer bedre ved sit Værd end ved hans Krykker. Man har ogsaa 369 kaldt Manden Philosoph, deels fordi han betragtede Christendommen med hvad man har kaldt et frit philosophisk Blik, paa anden Dansk med et indbildsk, i sig selv forgabet Øie; deels fordi han udledte Natur-Retten af Stoicismen og Folke-Retten af sig selv, hvorved Verden fik Christendommen tre Skridt fra Livet; men saa godt Historien ogsaa kan forklare sig denne Adfærd, tør den dog ikke indrømme meer, end at han var den største Philosoph i Holland, hvor man ogsaa i denne Henseende maa tage til Takke med hvad der er *for Haanden*, da Philosophie dog ellers skulde være baade for Hoved og Hjerte. Som Historie-Skriver skal han ligne Tacitus paa et Haar, og Historien, der ved slige Leiligheder ikke regner det saa nøie, lader gjerne Roesen gjælde for hvad den er, men maa tilføie, at han fattedes i det Mindste to Egenskaber, for at være en god og sand Historie-Skriver, en levende Forestilling af det Forsvundne og ret Sandheds Kjærlighed, thi det første Savn føler Læseren i hans hollandske Historie, og det Sidste sporer han kjendelig i Smiger-Talen foran hans Udgave af de gothiske Skribenter, hvor man over den svenske Gesandt maa enten tabe Historien eller Historie-Skriveren af Sigte.